

Дубасенюк Олександра Антонівна,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри професійно-педагогічної,
спеціальної освіти, андрагогіки та управління,
Житомирський державний університет
імені Івана Франка

НАУКА ЯК РУШІЙНА СИЛА СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТА НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПРОГРЕСУ

В сучасних умовах воєнного стану, складної соціо-економічної ситуації зростає роль науки як рушійної сили суспільного розвитку та НТП. Загальновідомо, що наука – багатогранна і складна категорія. Наука визначається у вигляді системи достовірних знань про природу, суспільство і мислення; як сфера людської діяльності, функцією якої є вироблення і систематизація об'єктивних знань про дійсність; як одна з форм суспільної свідомості. Це найвищий ступінь інтелектуального розвитку людини, вершинне і найбільш специфічне досягнення людської культури. Розвиток науки сприяє встановленню стану рівноваги, стабілізації, усталеності світу у сприйнятті й мисленні людини [3].

Значний внесок у розвиток української науки у галузі філософських, людинознавчих наук здійснили відомі вчені – В. Андрущенко, В. Биков, С. Гончаренко, І. Зязюн, В. Кремень, Н. Ничкало, Д. Чернілевський та ін. [1; 3; 4].

Наука завжди розвивається у конкретно-історичних умовах, що зумовлені рівнем розвитку суспільства. Притаманні йому засоби виробництва і технології ставлять перед наукою конкретні завдання, створюють можливості реалізації її досягнень. Проте в історії відомо чимало фактів, коли суспільні відносини гальмували розвиток науки, перешкоджали використанню її відкритті. Водночас, досягнення науки, технічний прогрес сприяють розвитку суспільства [2].

Наукове пізнання характеризується як процес руху людської думки від незнання до знання. Діалектика процесу пізнання полягає у суперечності між обмеженістю наших знань і безмежною складністю об'єктивної дійсності.

Наукове пізнання розкриває закономірності існування і розвитку явищ реального світу, тим самим створює надійну основу розуміння їх сутності й практичного використання. Класичний метод пізнання базується на тому, що критерієм істинності знання є суспільна практика. Важлива місія науки – бути джерелом підтверджених знань, які можна використовувати у різних сферах практичної діяльності людей. Практика є основою і рушійною силою наукового пізнання. Це виявлені факти, їх поняттєвий, якісний і кількісний опис, а також емпіричні закономірності, що були встановлені шляхом їх аналізу [2].

Наука передбачає процес набуття нового знання і результат цього процесу (систему об'єктивних знань, що адекватно відображають реальність). Вона наділена суттєвими ознаками, що принципово відрізняють її від інших можливостей пізнання світу. Наука є об'єктивною, оскільки має апарат дослідження та певну систему доказів, здатна відрізнити істинне знання від суб'єктивного. Наука прагне до пізнання внутрішньої сутності явищ і до побудови системи знань, на противагу об'єктивному емпіричному знанню, отриманому на основі практичного досвіду, яке описує лише зовнішні аспекти явища. Основна суперечність діалектики процесу пізнання – між обмеженістю наших знань і безмежною складністю об'єктивної дійсності.

Розкриваючи закономірності існування і розвитку явищ реального світу, наукове пізнання тим самим створює надійну основу розуміння їх сутності й практичного використання. Класичний метод пізнання базується на тому, що критерієм істинності знання є суспільна практика. Місія науки – бути джерелом підтверджених знань, які можна використати у різних сферах практичної діяльності людей. Практика є основою і рушійною силою наукового пізнання.

Сучасна наука виконує у суспільстві такі функції:

- соціальної пам'яті як збереження, накопичення та трансляції досвіду попередніх епох;

- гносеологічну, що забезпечує суспільству необхідні знання;
- нормативну, що встановлює, організує та регулює відносини між науковими структурами за допомогою системи норм, правил етики;
- комунікативну, що реалізується за допомогою наукової мови як зрозумілого та важливого засобу спілкування;
- аксіологічну (ціннісну), що формує в суспільстві ціннісні орієнтації, які спрямовують результати наукових відкриттів на благо людства;
- креативну (творчу), що реалізується за допомогою створення потужного інтелектуального потенціалу людства;
- виховну, що дозволяє підвищити рівень освіченості у суспільстві.

Таким чином, рівень розвитку суспільства і науково технічного прогресу зумовлено рівнем розвитку сучасної науки. Саме наука і суспільство найбільшою мірою сприяють відновленню миру, злагоди, мирному співіснуванню народів і подальшому розвитку науково-технічного прогресу.

Список використаних джерел

1. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження. Методологічні поради молодим науковцям. Київ : Вінниця, 2008. 278 с.
2. Дубасенюк О. А. Методологія та методи науково-педагогічного дослідження : навч.-метод. посіб. Житомир : Полісся, 2016. 256 с.
3. Методологія наукової діяльності : навч. посіб. Вид. 2-ге, допов. / Д. В. Чернілевський, О.Є. Антонова, Л.В. Барановська, О.В. Вознюк, О.А. Дубасенюк, В.І. Захарченко, І.М. Козловська, Ю.М. Козловський, К.О. Кольченко, М.І. Лазарєв, Г.Ф. Нікуліна, В.О. Подоляк, Л.В. Сліпчишин, О.В. Столяренко, М.І. Томчук, В.В. Шевченко, Н.В. Якса / за ред. професора Д.В. Чернілевського. Вінниця : Вид-во АМСКП, 2010. 484 с.
4. Філіпенко А.С. Основи наукових досліджень. Конспект лекцій : навч. посіб. К. : Академвидав, 2005. 208 с., С. 5–7.